OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Aan: de Minister van Justitie en Veiligheid
Turfmarkt 147
2511 DP DEN HAAG
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

T.a.v. Anne Postma
E-mail: a.postma@minjenv.nl

Uw brief van: 22 februari 2022
Ons nummer: P&A2022001253
Datum: APR 21 2022
Betreft: Consultatie initiatiefvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen

Geachte Minister, geachte initiatiefnemers,

Met veel belangstelling hebben wij kennis genomen van het voorstel van wet van de leden Van der Laan, Van der Woude, De Hoop, Westerveld, Kwint en Van Esch tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met het strafbaar stellen van handelingen gericht op het veranderen of onderdrukken van de seksuele gerichtheid of genderidentiteit *(strafbaarstelling conversiehandelingen).*

Het wetsvoorstel strekt ertoe misstanden op te lossen die voor slachtoffers van conversietherapie of - handelingen ontstaan. Hiertoe wordt het strafrecht in Europees Nederland aangepast. Mede in het licht van het principe van 'comply or explain' wordt in Caribisch Nederland zoveel mogelijk aangesloten bij de materiële strafwetgeving van Europees Nederland. U stelt daarom voor de strafbaarstelling ook in het Wetboek van Strafrecht BES op te nemen.

Graag geeft het Bestuurscollege u hierover het volgende mee:

Informeren over de gepolariseerde standpunten over het initiatiefvoorstel

De kennisname van het initiatiefvoorstel heeft op Bonaire geleid tot een tweetal officiële reacties (vanuit de LHBTI-groep en de Kerkenraa), waaruit de verdeeldheid ten aanzien van het onderwerp blijkt. Het Bestuurscollege is verheugd over het feit dat groeperingen hun standpunten naar voren brengen en hiermee voor een deel inzichtelijk maken wat er in de maatschappij leeft. Om de initiatiefnemers hiervan op de hoogte te brengen en daarmee een bijdrage te leveren aan een zorgvuldig wetgevingsproces, zijn de reacties integraal bijgevoegd bij deze brief.

Noodzaak van onderzoek naar de Bonairiaanse situatie

In de Memorie van Toelichting wordt het onderzoek en het in 2020 gepubliceerde rapport "Voor de verandering" van Bureau Beke en Ateno aangehaald. Het betreft een onderzoek dat in Europees Nederland is uitgevoerd en waarmee een beeld van de aard en omvang van conversietherapie in

Correspondentieadres
Kaya Grandi 51 | Kralendijk, Bonaire C.N.
Tel. (+599) 717-5330 | Fax. (+599) 717-8416
www.bonairegov.com

Europees Nederland wordt geschetst. Dergelijk onderzoek is op Bonaire niet gedaan, waardoor het niet mogelijk is te beoordelen wat de specifieke situatie op Bonaire is. De aard en omvang van het probleem kan, juist bij een zo cultureel bepaald onderwerp, immers heel anders zijn dan in Europees Nederland. Voordat wordt overgegaan tot dergelijk ingrijpende wetgeving, willen wij u dan ook verzoeken het nodige onderzoek te verrichten. Indien de omvang en gevolgen van het probleem in kaart zijn gebracht, kan dan mogelijk worden overgegaan op wetgeving waarmee maatwerk wordt geleverd voor de specifieke context op Bonaire.

Kanttekening bij het huidige voorstel

Het Bestuurscollege is van mening dat een praktijk van conversiehandelingen een belangrijk onderwerp betreft, dat aandacht en zorgvuldigheid betreft. Pogingen om de seksuele gerichtheid en genderidentiteit te veranderen of te onderdrukken kunnen de (vaak minderjarige) en kwetsbare slachtoffers immers blijvende schade toebrengen. Het ongestoord kunnen beleven en uitdragen van de seksuele gerichtheid en genderidentiteit is een grondrecht dat door de overheid moet worden beschermd. Tegelijkertijd kunnen conversiehandelingen plaatsvinden binnen religieuze gemeenschappen. Bijvoorbeeld in de vorm van gesprekken tussen een jongere en een senior lid, door het bidden voor mensen, door handoplegging of door het spreken in tongen. Het Bestuurscollege vind het ook van groot belang dat bij een strafbaarstelling de vrijheid van godsdienst niet in het geding komt.

Echter, moet worden geconstateerd dat in het huidige voorstel nog onduidelijkheden zitten, waardoor er een beperkende werking kan ontstaan ten opzichte van de meest gangbare gebruiken binnen de religieuze gemeenschappen op Bonaire, waardoor deze groep in een negatief daglicht kan komen te staan. Dit moet worden voorkomen.

Graag ontvangt het Bestuurscollege nadere toelichting over het volgende:

1. Het wetsvoorstel spreekt over manipulatie en dwang. Het kan echter soms lastig zijn te bepalen wanneer daar sprake van is. Hoe kan dit worden aangetoond? Gesprekken zullen immers vaak "vrijwillig" of zelfs op verzoek van betrokkene plaatsvinden. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld handoplegging of het (laten) bidden voor iemand. Dit is vrij gebruikelijk in bepaalde christelijke gemeenschapen op Bonaire en het geeft mensen steun en houvast. Het zal door sommigen als een inbreuk op de vrijheid van godsdienst worden ervaren als dit niet zou mogen. Graag horen wij hoe hier in de praktijk mee moet worden om gegaan.

2. Hierop voortbordurend, vragen wij ons af hoe ver het verbod gaat bij pogingen de seksuele gerichtheid te *onderdrukken*. We zien een wezenlijk verschil bij handelingen die erop gericht zijn iemands geaardheid te *veranderen* en handelingen waarbij iemand wordt aangespoord deze te onderdrukken en dus om bepaalde handelingen na te laten. Aangezien het niet is verboden om te prediken dat homoseksualiteit of bepaalde seksuele handelingen of gedachten zondig zijn, lijkt het in het verlengde daarvan acceptabel om mensen te "helpen" dergelijke handelingen na te laten. De persoon in kwestie zal hier in sommige gevallen waarschijnlijk ook zelf om verzoeken. Voor predikanten of voorgangers kan het moeilijk zijn te bepalen waar de grenzen liggen. Wij willen voorkomen dat er een grijs gebied ontstaat wat mensen in problemen brengt en de opsporing en handhaving bemoeilijkt.

Mogelijke oplossing door toepassing van artikel 143d Wetboek van Strafrecht BES

In het verlengde van de eerder gemaakte notie dat wetgeving slechts aan de orde mag zijn, indien dit noodzakelijk is, wijst het Bestuurscollege graag op een mogelijk alternatief om praktijken van conversietherapie met het strafrecht aan te pakken. In artikel 143d Wetboek van Strafrecht BES is vastgelegd dat: *'Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.'*
Kunnen de initiatiefnemers aangeven in hoeverre met dit artikel wellicht al hetzelfde kan worden bereikt als waar dit voorstel in moet voorzien? Indien dit het geval is, is invoering van onderhavig initiatiefvoorstel immers niet noodzakelijk.

Noodzaak van communicatie en dialoog
Tot slot onderstreept het Bestuurscollege graag de intenties om het onderwerp van conversietherapie en de mogelijke schadelijke consequenties onder de aandacht te brengen. Het initiatiefvoorstel en de consultatie ervan is hiertoe een belangrijke eerste stap waarmee bewustwording en dialoog met alle groepen in de samenleving tot stand kan komen.

Het is essentieel dat er een klimaat ontstaat waarbij mensen, en vooral jongeren, zich vrij voelen conversiehandelingen en de gevolgen ervan bespreekbaar te maken. Het Bestuurscollege vindt voorlichting en communicatie in deze belangrijk en zou de inzet van het strafrecht en daadwerkelijke vervolging als ultimum remedium achter de hand houden, wanneer zou blijken dat de maatschappelijke discussie niet op gang komt en mogelijke daders niet bereid zouden zijn hun schadelijke handelingen te staken.

Het bestuurscollege kijkt uit naar een nadere toelichting op het voorstel en een reactie op de overige punten die in deze brief naar voren zijn gebracht.

Hoogachtend,

Namens het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire,

De Gezaghebber,

de eilandsecretaris.

Let op: Bijlagen aanwezig
Brief EQ d.d. April 2022
Brief Kerkenraad d.d. 4.4.2022

Cc: ER en JAZ

Minister van Justitie en Veiligheid.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken,

Sectir straf- en sanctierecht,

t.a.v. Mw Anne Postema.

Ref: Initiatiefwetsvoorstel tot strafbaarstelling van conversiehandelingen.

Kralendijk, Bonaire 4 april 2022

Geachte mevrouw Postema,

Nadat wij kennis hebben genomen van het initiatiefwetsvoorstel tot strafbaarstelling van conversietherapie willen wij het volgende onder u aandacht brengen.

In de memorie van toelichting (consultatieversie) wordt duidelijk aangeven dat het onderzoeks Bureau Beke en Ateno, het onderzoek in Nederland heeft uitgevoerd en niet op BES – eilanden die bijzondere gemeenten zijn van Nederland.

Men is stelt voor om deze wetgeving in te voeren in de openbare lichaam van Bonaire,Sint Eustatius en Saba. Maar er is geen onderzoek gedaan in de openbare lichamen BES.

Er is dus niet onder de bevolking geconstateerd dat er behoefte is om de invoering van deze wetgeving, omdat er sprake zou zijn van conversiehandelingen in de openbare lichamen van de BES.

Het enige argument dat aangegeven wordt als reden is; dat in de openbare lichamen BES zoveel mogelijk moet aansluiten bij de materiele strafwetgeving van Nederland. Om die reden wordt voorgesteld de strafbaarstelling in het Wetboek van Strafrecht BES in te voeren.

Daarbij komend zeggen de initiatiefnemers ,niet te verwachten dat het beoogde strafbaarstellingen zullen leiden tot een groot aantal aangiftes, mede nu het verbod een praktijk betreft die naar verwachting tamelijk beperkt is in omvang.

Daarom verzoeken wij u het volgende in acht te nemen. Wij betreuren ten zeerste deze ontwikkelingen in Nederland, en beseffen hoe moeilijk dit is geweest voor de personen die in aanraking zijn geweest met deze handelingen. Wij onderstrepen dat er onder geen enkele omstandigheid schade aangebracht mag worden aan een medemens. En zeker als het indruist tegen iemand zijn eigen beleving en indentiteit

Wij geestelijke leiders van de lokale kerken in Bonaire vinden het een inbreuk om onze van vrijheid Onze Vrijheid van Godsdienst wordt hierdoor aangetast, die juist gewaarborgd worden in de Nederlandse Grondwet. Deze wetsinvoering zou grote gevolgen hebben op de vrijheid van de personen die vanuit hun geloofsovertuiging hun geestelijke verzorgers benaderen in een pastorale omgeving en om gebed vragen.

Omdat zij vanuit hun geloof overtuigd zijn dat het gelovig en vrijwillig gebed hun recht is met beroep op de Grondrecht van Vrijheid van Godsdienst.

Met vriendelijke groeten.

Alex Senchi D.Min. Bonaire Christian Fellowship

Ing Miguel Martis Aliansa Evangelika

Bth.Ing. Carlos Brunk. Ministerio di Grasia Boneiru

Elston Peternella Ministerio Jesus Christo

Frank Reinoso D.Min. Casa de Orashon

Rev.dr. Ramiro Richards Iglesia Baranka di Restorashon Assemblies of God

Kralendijk, April 2022.

Aan belanghebbende,

Namens Fundashon EQ, belangenbehartiger van de LHBT+ gemeenschap op Bonaire willen wij onze zienswijze delen naar aanleiding van het Wetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen.

Hoewel er, zover wij weten, op Bonaire geen sprake is van het (georganiseerd) aanbieden van conversie therapieën, zijn er meerdere gebeurtenissen bij ons bekend, waarbij kerken, geloofsgemeenschappen of voorgangers/pastoren , hebben getracht de 'homogenezing' te bewerkstelligen.

De emancipatie van de LHBT+ gemeenschap op Bonaire is in een minder gevorderde stadium vergeleken met in Europees Nederland. Hierdoor is het nog steeds 'taboe' om openlijk te spreken over geaardheid of genderidentiteit. Desondanks hebben enkele mensen binnen onze LHBT+ gemeenschap zich tot onze stichting gewend om hun traumatische ervaringen met 'homogenezing' binnen de kerkgemeenschap met ons te delen, vaak op zoek naar steun of begrip. Wij hebben een luisterend oor geboden en waar nodig doorverwezen naar reguliere maatschappelijke of psychische ondersteuning.

Binnen de diverse kerken lijkt men overtuigd dat duiveluitdrijving nodig is; dat het noodzakelijk is om mensen ten overstaande van de gehele geloofsgemeenschap aan de schandpaal te nagelen, bespotten, bespugen en excommuniceren om de homo uit de mens te krijgen.

Ouders zijn door voorgangers in trajecten van gezinscoaching gedwongen afstand van hun kind te doen tenzij deze openlijk in de kerk getuigt geen homo meer te zijn.

Een van onze leden werd in een kerkdienst verzocht zich uit het kerkregister uit te schrijven, ze was niet meer welkom bij God.

Dit wetsvoorstel gaat, indien aangenomen, ook van kracht op de BES eilanden. Dat betekent heel erg veel en het kan handvatten geven mocht er wel sprake zijn van conversiehandelingen of acties die eng in de buurt komen van dergelijke "therapieën".

Het wetsvoorstel kan tevens aanleiding zijn om het maatschappelijk debat rondom acceptatie en gelijke behandeling van de LHBT+ gemeenschap verder te voeren op Bonaire. Hierbij kan het openbaar lichaam Bonaire (en wellicht ook het Openbare Ministerie) een leidende rol spelen. Het moet uiteindelijk voor een ieder duidelijk zijn dat conversiehandelingen en alle andere pogingen om de geaardheid of identiteit van iemand te veranderen of onderdrukken niet alleen strafbaar, maar ook enorm kwetsend is en niet past binnen een moderne samenleving waar burgers grondrechten genieten.

In de memorie van toelichting (consultatieversie) van het wetsvoorstel wordt opgemerkt dat het later aanvangen van het verjaringstermijn voor deze misdrijven voor minderjarige slachtoffers, in tegenstelling tot de situatie in Europees Nederland, niet geldt voor de BES. Indien dit echt niet mogelijk is, stelt EQ voor dat er gedegen mogelijkheden worden geschapen voor jongeren om aangifte te doen of in ieder geval het onderwerp bespreekbaar te maken bij ouders, op school, of bij een vertrouwenspersoon. Dit, gezien de mogelijke grote druk of invloed vanuit ouders of gemeenschap op de minderjarige om uiteindelijk *geen* aangifte te doen.

Tenslotte wil Fundashon EQ gebruikmaken van de gelegenheid om kort op te merken dat de Algemene Wet Gelijke Behandeling nog niet van toepassing is op Bonaire en dat een echtpaar van hetzelfde geslacht niet mag adopteren. Hieruit blijkt dat de gelijke behandeling van de LHBT+ gemeenschap op Bonaire nog steeds niet een feit is.

Fundashon EQ benadrukt daarom dat het feit dat dit wetsvoorstel *strafbaarstelling conversiehandelingen* ook van kracht zal zijn op de BES eilanden uitermate belangrijk is en als een stap dient richting werkelijke gelijke behandeling, acceptatie en emancipatie van de LHBT+ gemeenschap op Bonaire.

Namens het bestuur van fundashon EQ,

Judith Brekelmans

Voorzitter EQ

Be the rainbow in someone's cloud.